

**Handläggare**

Ida Reimegård

Telefon: 08 508 03 000

**Till**Spånga-Tensta  
stadsdelsnämnd

## **Underlag för budget 2016 med inriktning 2017 och 2018**

### **Förslag till beslut**

Förvaltningen föreslår att nämnden beslutar följande:

1. Stadsdelsnämnden godkänner underlag till budget 2016 med inriktning 2017 och 2018 och överlämnar till kommunstyrelsen.
2. Stadsdelsnämnden beslutar om omedelbar justering i detta ärende.

### **Sammanfattning**

Under planperioden arbetar nämnden med ett antal satsningar inom prioriterade verksamhetsområden vilket framgår av ärendet nedan. Parallellt med detta påbörjar nämnden uppdrag i linje med nya inriktningsmål och prioriteringar.

### **Bakgrund**

Enligt kommunallagen ska kommunens budget innehålla en plan för ekonomi och verksamhet för en period av tre år där det aktuella budgetåret utgör periodens första år.

Med anledning av detta ska nämnderna analysera den kommande perioden och utifrån stadsledningskontorets anvisningar inkomma med ärenden som utgör underlag till kommunfullmäktiges budget.

Långsiktigheten i stadens planering förstärkas genom att stor tyngd även ges till periodens år två och tre. Av ärendet framgår vilka frågor som påverkar kärnverksamhetens utveckling och ekonomi under perioden.

Analysen utgår från såväl den egna verksamheten som omvärldsanalyser. Slutsatserna i underlagen ska användas i det kommande budgetarbetet.

### **Ärendets beredning**

Ärendet har beretts i strategiska staben i samarbete med övriga avdelningar.

### **Bilagor**

1. Personal och kompetensförsörjningsplan 2015-2017
2. Boendeplanering för äldre i regionen Västerort  
– reviderad 2015
3. Remissvar på Boendeplanering för äldre i regionen  
Västerort – reviderad 2015

Christina Heglert  
T.f. Stadsdelsdirektör

Anna Larsson  
T.f. Avdelningschef

## Innehållsförteckning

|                                                                                                                     |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....</b>                                                                     | <b>5</b>  |
| 1.1 Ett Stockholm som håller samman.....                                                                            | 5         |
| 1.2 Ett klimatsmart Stockholm.....                                                                                  | 5         |
| 1.3 Ett ekonomiskt hållbart Stockholm.....                                                                          | 5         |
| 1.4 Ett demokratiskt hållbart Stockholm.....                                                                        | 6         |
| <b>2 Nämndens verksamhetsområde .....</b>                                                                           | <b>6</b>  |
| 2.1 Förskoleverksamhet .....                                                                                        | 6         |
| 2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid .....                                                                    | 9         |
| 2.3 Äldreomsorg.....                                                                                                | 10        |
| 2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....                                                    | 12        |
| 2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri .....                                                          | 14        |
| 2.6 Stadsmiljöverksamhet .....                                                                                      | 16        |
| 2.7 Ekonomiskt bistånd.....                                                                                         | 17        |
| 2.8 Arbetsmarknadsåtgärder .....                                                                                    | 18        |
| 2.9 Övrigt .....                                                                                                    | 19        |
| <b>3 Sammanfattande ekonomisk analys.....</b>                                                                       | <b>19</b> |
| 3.1 Drift.....                                                                                                      | 20        |
| 3.2 Investeringar.....                                                                                              | 21        |
| 3.3 Betydande projekt som inte är investeringar.....                                                                | 22        |
| <b>4 Övriga redovisningar .....</b>                                                                                 | <b>22</b> |
| <b>5 Lokalförsörjningsplan.....</b>                                                                                 | <b>23</b> |
| 5.1 Inledning .....                                                                                                 | 23        |
| 5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler ..... | 24        |
| 5.3 Kapacitetsbeskrivning.....                                                                                      | 25        |
| 5.4 Förändringar i lokalbeståndet.....                                                                              | 26        |
| 5.5 Kostnadsutveckling.....                                                                                         | 28        |
| 5.6 Effektiviseringsmöjligheter.....                                                                                | 29        |
| 5.7 Övrigt .....                                                                                                    | 29        |

## Bilagor

*Bilaga 1: Personal och kompetensförsörjningsplan 2015-2017*

*Bilaga 2: Boendeplanering för äldre i regionen Västerort – reviderad 2015*

*Bilaga 3: Remissvar Boendeplanering för äldre i regionen Västerort – reviderad 2015*

# 1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

## 1.1 Ett Stockholm som håller samman

Med anledning av kommunfullmäktiges inriktningsmål kommer nämnden under perioden att bland annat göra följande satsningar för att bidra till måluppfyllelsen:

- Arbeta för att alla barn och unga ska ha jämlika uppväxtvillkor
- Utveckla kultur- och fritidsverksamheter för unga i allmänhet och flickor i synnerhet
- Utveckla uppsökande, preventiva och tidiga sociala insatser bland unga
- Arbeta med föräldrar i trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser
- Arbeta för ökad integration och ge nyanlända goda förutsättningar att delta i samhällslivet
- Öka förståelsen för flerspråkighet och mångfald genom insatser i förskolan
- Utveckla samarbeten med frivilligorganisationer och föreningar i arbetet med sociala insatsförebyggande verksamheter för stadsdelens äldre
- Fortsatt utveckla förskoleverksamheten och styra mot de nationella målen i läroplanen, med fokus på språk, flerspråkighet, matematik och inkludering
- Fortsatt fokusera på förskolans värdegrundsarbete och demokratiska uppdrag i syfte att vidga barnens lärande och förståelse för demokrati och jämställdhet

## 1.2 Ett klimatsmart Stockholm

Med anledning av kommunfullmäktiges inriktningsmål kommer nämnden under perioden att bland annat göra följande satsningar för att bidra till måluppfyllelsen:

- Utveckla förvaltningens miljöhandlingsplan utifrån uppsatta inriktningsmål
- Sänka klimatpåverkande utsläpp genom att minska energiförbrukningen, utreda införandet av låncyklar i stadsdelen och öka andelen supermiljöbilar i förvaltningens bilflotta
- Öka sorteringen av livsmedel i förvaltningens verksamheter till biologisk hantering
- Utveckla en strategi för att uppnå 50 % ekologisk mat inom verksamheterna
- Se över möjligheterna att förbättra gång- och cykelkommunikationen i stadsdelen
- Arbeta för miljömedvetna, kemikalismarta och giftfria verksamheter

## 1.3 Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Med anledning av kommunfullmäktiges inriktningsmål kommer nämnden under perioden att bland annat göra följande satsningar för att bidra till måluppfyllelsen:

- Bedriva verksamhetsutveckling mot en högre kostnadseffektivitet och kvalitet i förvaltningen

- Öka antalet individer som går vidare från försörjningsstöd till egen försörjning och särskilt stödja dem som står långt från arbetsmarknaden
- Erbjuder feriearbete och en introduktion i arbetslivskunskap för ungdomar
- Arbeta för att fortsätta attrahera rätt kompetens bland medarbetare, minska personalomsättningen och öka stabilitet och välmående i arbetsgrupperna
- Arbeta förvaltningsövergripande med hemlöshetsfrågor och bostadsproblematik

## 1.4 Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Med anledning av kommunfullmäktiges inriktningsmål kommer nämnden under perioden att bland annat göra följande satsningar för att bidra till måluppfyllelsen:

- Skapa fler trygga och jämställda mötesplatser för barn och unga oavsett social bakgrund, funktionalitet och levnadsvillkor med ett särskilt fokus på flickor och personer med funktionsnedsättning
- Eftersträva ökad trygghet och tillgänglighet i utvecklingen av stads- och parkmiljöer
- Tillvarata medborgarnas åsikter vid utvecklingsarbeten i närmiljön
- Involvera barn i processer och beslut som rör deras vardagsliv och läroprocesser inom förskolan
- Verka för att arbeten med barn och unga ligger i linje med barnkonventionen
- Vidareutveckla arbetet med insamling och bearbetning av klagomålshantering och synpunkter i brukarenkäter och undersökningar
- Främja gemenskap och folkhälsa hos äldre genom att starta öppna Träffpunkter

## 2 Nämndens verksamhetsområde

### 2.1 Förskoleverksamhet

*Demografiska förutsättningar och förändrad efterfrågan/behov*

Hösten 2014 fanns det i stadsdelsområdet 3 029 barn i åldrarna 1-5 år. Inskrivningsantalet i kommunal förskoleverksamhet var under år 2014 i snitt 2010 barn. Enligt tillgängliga befolkningsprognoser förväntas inga stora förändringar fram till år 2018. Den totala minskningen inom stadsdelen, 61 barn, är ojämnt fördelad i de olika stadsdelarna. Minskning förväntas i Tensta med 111 barn. Ökningar av antalet barn i förskoleåldern förväntas i Flysta med 14 barn, Solhem får enligt prognos 24 fler barn och i Sundby och Bromsten förväntas endast en marginell ökning. Vårnadsbidraget upphör under 2015 vilket kan medföra en viss ökning barn i förskoleverksamheterna, främst i Tensta.

Av tabellen nedan framgår den beräknade befolkningsutvecklingen för barn i åldersgruppen 0-5 år i Spånga-Tensta för åren 2013 och 2018 enligt Swecos befolkningsprognos.

| År   | S:a barn 0-5 år | Åldersgrupp 0-1 år | Åldersgrupp 1-5 år |
|------|-----------------|--------------------|--------------------|
| 2013 | 3 678           | 579                | 3 099              |
| 2018 | 3 648           | 610                | 3 038              |

### *Personal*

En utmaning för förvaltningen är att säkra kompetensförsörjning av främst förskollärare och chefer. Medelåldern bland förskolans medarbetare är förhållandevis hög och cirka 5-10 % beräknas gå i pension under planperioden. En långsiktig satsning på rekrytering av förskollärare kommer därför att genomföras i enlighet med stadsdelens rekryteringsplan. I förskolans läroplan tydliggörs förskollärarens ansvar för planering av det pedagogiska arbetet i barngruppen. Satsningen kommer att innefatta vidareutbildning för barnskötare till förskollärare, kompetensutveckling för barnskötare samt kompetenssatsning för medarbetare i språkutvecklande arbetssätt och flerspråkighet. Förskolorna ges fortsatt stöd i praktisk IT- och mediekompetens (PIM).

Tabellen avser andel förskollärare inom förskoleverksamheten.

| År   | Andel förskollärare |
|------|---------------------|
| 2011 | 38,0%               |
| 2012 | 37,0%               |
| 2013 | 38,0%               |
| 2014 | 35,8%               |

Spånga-Tensta har ett samarbete med NTA (Naturvetenskap och Teknik för Alla) tillsammans med Hässelby-Vällingby stadsdelsområde i syfte att fördjupa pedagogernas kunskap inom området. Vidare är det viktigt att medarbetarna har kompetens avseende barn i behov av särskilt stöd för att barnen, så långt det är möjligt, ska kunna inkluderas i de ordinarie grupperna.

### *Ekonomi*

Minskningen av antalet barn inskrivna i stadsdelens förskoleverksamheter bedöms plana ut under planperioden, trots att prognosen visar en minskning. Utifrån vårdnadsbidragens upphörande bedömer förvaltningen antalet inskrivna barn vara konstant.

Flera av stadsdelens förskolor uppfyller inte kravet på moderna utbildningslokaler utifrån förskolans uppdrag. Förvaltningen har ambitionen att succesivt förnya sitt lokalbestånd, vilket kommer att innebära ökade kostnader. Förvaltningen räknar vidare med ökade kostnader

utifrån stadens uppdrag att se över och utveckla förskolans utemiljöer. Även arbetet med kemikaliesmarta förskolor kommer att innebära ökade kostnader vid utbyte av gamla inventarier och lekutrustning.

### *Prioriteringar och effektiviseringar*

Under planperioden kommer arbete ske för att alla barn i stadsdelen har jämlika uppväxtvillkor och att alla barn i förskolan får stöd och hjälp att utveckla sina förmågor och sitt lärande, utifrån sina individuella förutsättningar. Alla barn i förskolan ges samma möjligheter till delaktighet och inflytande och är förberedda inför övergången till skolan.

Det finns ett tydligt fokus på demokrati och det långsiktiga jämställdhetsarbetet och verksamheten utformas utifrån barns lika värde och har ett tydligt barnperspektiv.

Förskolorna fortsätter att fördjupa arbetet med, språk, matematik, natur och teknik samt systematiskt kvalitetsarbete i enlighet med Läroplan för förskolan och Stockholms stads förskoleprogram. Informations- och kommunikationsteknologi (IKT) integreras i förskolans verksamhet.

Det fördjupade språkutvecklande arbetet kommer att bedrivas utifrån stadsdelens språkprogram i syfte att skapa en gemensam grund för förskolans språkutvecklande arbete och öka förståelsen för flerspråkighet och mångfald.

Det systematiska kvalitetsarbetet, mål och resultatstyrning, är förutom en modell för uppföljning av verksamheten även ett viktigt led i förskolornas pedagogiska utveckling.

Föräldrasamverkan är ett annat område som kommer att ges fokus, bland annat genom att fortsätta erbjuda föräldrar att delta i ABC:s (Alla Barn i Centrum) samtalsgrupper.

Förvaltningen fortsätter att utveckla verksamheten och styr mot de nationella målen i läroplanen, med fokus på språk, flerspråkighet, matematik och inkludering. Förskolans värdegrundsarbete och demokratiska uppdrag har fortsatt fokus och innebär att förskolan vidgar barnens lärande och förståelse för demokrati och jämställdhet.

En hög andel, cirka 45 %, av stadsdelens förskolor består i dagsläget av en till två avdelningar vilket innebär att verksamheten blir mer resurskrävande. För att möta kravet på moderna utbildningslokaler är upprustning och uppförande av nya förskolor nödvändigt. Under planperioden beräknas en konceptförskola på åtta avdelningar byggas i samarbete med Sisab. Detta medför ökade lokalkostnader.



## 2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

### *Demografiska förutsättningar och förändrad efterfrågan/behov*

Förvaltningen ser ett ökat behov av mötesplatser och fritidsverksamhet där barn och ungdomar kan erbjudas en meningsfull och strukturerad fritid.

Parklekarna i stadsdelen kommer att ha öppettider som är behovsstyrda för besökarna för att på ett bättre sätt vara tillgänglig för en större grupp besökare.

Vid utvecklandet av området nya Bromstensstaden, med planerad byggstart år 2017, fordras ytterligare behovsutredning av fritidsverksamhet och mötesplatser i stadsdelsområdet.

### *Ekonomi*

Barn- och ungdomsarbetet, som Trygg i Tensta och lovverksamhet, har under de senaste åren delvis finansierats med medel från Järvalyftet. Den verksamhet som byggts upp under dessa år anser förvaltningen är viktig att bibehålla i stadsdelen, men har svårt att se att förvaltningen kan inrymma den inom ordinarie budgetram.

För närvarande pågår samtal mellan stadsdelsförvaltningen och kulturförvaltningen om att stadsdelsförvaltningen ska överta samtliga inhyrningsavtal i Blå Huset. Detta kommer för stadsdelsförvaltningens del innebära ökade kostnader för inhyrningsavtal, uppskattningsvis 0,6 mnkr. Utökad lokalyta, som dessutom är tekniktung i form av ljud och ljus kommer även generera ökade underhållskostnader med uppskattningsvis 0,5 mnkr. Någon finansiering för detta finns inte i dagsläget utan stadsdelsnämnden måste hyra ut lokalen i andra hand till föreningar och andra intressenter för att minska nettokostnaden.

### *Personal*

Mot bakgrund av en ökad andel barn och unga med neuropsykiatriska problem samt post-traumatiskt stressyndrom finns ett behov av kompetensutveckling bland medarbetarna för att möta behovet inom dessa områden.

### *Prioriteringar och effektiviseringar*

Under planperioden kommer arbete att ske för att alla barn ska ha rätt till en meningsfull fritid och tillgång till trygga och jämställda mötesplatser oavsett social bakgrund, förutsättningar eller levnadsvillkor i övrigt. Det förebyggande arbetet är viktigt och målsättningen är att det ska finnas fler mötesplatser för barn och unga, där flickor och personer med funktionsnedsättning särskilt beaktas. Bland annat planeras en ungdomsmottagning samt en fritidsgård i Hjulsta.

Under kommande period är det angeläget att utveckla en väl fungerande samverkan med centrala förvaltningar, så som kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen och utbildningsförvaltningen, för att vi tillsammans ska kunna erbjuda ett brett utbud av fritidsverksamheter.

Sedan tidigare arbetar förvaltningen med preventiva och tidiga sociala insatser, något som även fortsättningsvis kommer att prioriteras. Arbetet sker i form av uppsökande verksamhet och behöver utvecklas genom att i ökad utsträckning ta med föräldrarna i arbetet. Att föräldrarna känner till och förstår hur viktigt det är med verksamheter för barn- och ungdomar inom kultur och fritid möjliggör ett ökat antal barn och ungdomar i verksamheterna. Inte minst vad avser antalet deltagande flickor. Samverkan med föräldrar måste starta under barnens tidiga år för att ett gott förtroende ska finnas om barnet senare under uppväxten hamnar i svårigheter.

Under senare år har andelen barn och ungdomar med neuropsykiatriska problem och posttraumatiskt stressyndrom symtom ökat, vilket kräver mer insatser av medarbetarna i verksamheterna.

## 2.3 Äldreomsorg

### *Demografiska förutsättningar och förändrad efterfrågan/behov*

Området psykisk ohälsa hos äldre är ett eftersatt område där en samlad stadsövergripande strategi behövs för att ge dessa äldre en god och säker omvårdnad. För personer med psykisk ohälsa behöver andra former av insatser utvecklas, bland annat olika former av boendestöd. Andelen äldre invandrare med behov av insats kommer att öka. Detta innebär särskilda utmaningar utifrån stadsdelens demografi. Det är konstaterat att behov av äldreomsorg och insatser för denna grupp oftast uppkommer tidigt och före 80-årsåldern.

Anhörigstödet bör utvecklas utifrån den språksituation stadsdelen har.

Äldre personer med invandrabakgrund har ofta fått sina behov av heldygnsomsorg tillgodosedda genom anhöriganställningar hos verksamma hemtjänstutförare i stadsdelen. Genom att kunna välja äldreboende med språkinriktning öppnas nya möjligheter för denna grupp att flytta till ett vård- och omsorgsboende.

Många av stadsdelens invånare med svenska som andraspråk är i behov av insatser från äldreomsorg och omsorg för personer med funktionsnedsättning. Kunskaperna i svenska språket är i många fall mycket bristfälliga och detta försvårar den enskildes situation i kontakter med olika myndigheter. Det krävs omfattande informationsinsatser från biståndshandläggarna för att förklara grundläggande samhällsfunktioner, den sociala lagstiftningen, socialförsäkringssystemet med mera. Den enskilde behöver även ofta praktisk hjälp med att få

fram olika underlag som behövs i utredningsprocessen, kontakta Försäkringskassan med mera. Arbetet är tidskrävande och bör därför vara en central fråga för staden att hantera.

### *Personal*

Alltmer kvalificerad vård och omsorg bedrivs i hemmet. För att kunna ge en god och kvalificerad omsorg om den enskilde behöver kompetensutveckling ske utifrån speciella målgruppers behov. Den prioriterade kompetensutvecklingen under planperioden kommer att ske inom områdena äldres psykiska ohälsa, hot och våld, missbruk samt ett rehabiliterande och salutogent förhållningssätt. Dessutom kommer utbildning i social dokumentation, fortbildning inom området demens samt bemötandefrågor och värdegrund tillsammans med utbildning i frågor som rör mat och måltider fortsättningsvis att vara prioriterade områden.

### *Ekonomi*

Spånga-Tensta är en av de stadsdelar med högst antal utrikesfödda äldre i staden, åldersgruppen 65-79 år utgör här 35 % av befolkningen. Brukandet av äldreomsorgens resurser startar generellt sett tidigare och varar längre för utrikesfödda äldre. Stadsdelens demografi i beaktande tar handläggningsprocessen (ovan beskriven) ofta längre tid och mer resurser i anspråk.

### *Prioriteringar och effektiviseringar*

För att garantera rättssäkerheten inom biståndsbedömningen kommer arbete med metodutveckling att ske i form av kollegiegranskning som även omfattar granskning ur ett genusperspektiv. Klagomålshanteringen ska hanteras så att fler synpunkter och klagomål fångas upp och bearbetas.

Uppföljning av äldreomsorgen på individ- och verksamhetsnivå tar alltmer administrativa resurser i anspråk. Även utrednings- och handläggningstiden påverkas av att fler kontaktytor ofta behövs på grund av de demografiska förutsättningarna.

Anhörigstödet ska utvecklas och bli mer individuellt anpassat för att möta den enskildes behov. Samverkan med olika intresseorganisationer och föreningar inom stadsdelen kommer att ha en central betydelse för att nå fler äldre och även personer som inte har svenska som modersmål.

Samarbete med frivilligorganisationer och föreningar i syfte att utveckla den öppna sociala verksamheten ska inledas. Träffpunkterna ska vara inriktade på förebyggande verksamhet och erbjuda olika former av aktiviteter för att främja gemenskap och en god folkhälsa. Verksamheten bidrar till att minimera det framtida behovet av socialtjänstens insatser. Förvaltningen kommer att starta en öppen träffpunkt för äldre i Spånga.

Kvaliteten i den biståndsbedömda dagverksamheten för personer med demensproblematik ska höjas. Deltagarna ska erbjudas varierande aktiviteter utifrån önskemål och behov, möjlighet till utevistelse och tillgång till kulturupplevelser.

Fokus kommer under planperioden att ligga på uppföljning och kvalitetsutveckling utifrån de resultat som redovisas i verksamheternas uppföljningar och brukarundersökningar.

Verksamheterna kommer även arbeta för att höja svarsfrekvensen i brukarundersökningar och därmed få fram säkrare resultat. Det är av stor vikt för verksamhetsutvecklingen då dessa svar, efter genomarbetning och analys, ligger till grund för upprättandet av handlingsplaner med syfte att styra verksamheterna mot bästa möjliga resultat för den enskilde.

Ett ytterligare område som kommer att utvecklas är arbetet med det finska förvaltningsområdet.

## **2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning**

### *Demografiska förutsättningar och förändrad efterfrågan/behov*

Enligt Socialstyrelsens Lägesrapport 2014 fortsätter socialtjänstens stöd till personer med funktionsnedsättning att öka i omfattning. Ökningarna handlar om insatserna boendestöd enligt SoL och bostad med särskild service för vuxna och daglig verksamhet enligt LSS. Insatserna hemtjänst och boendestöd för personer med funktionsnedsättning är vanligare än särskilt boende.

Personer med neuropsykiatriska diagnoser ökar. En mindre ökad tendens av yngre personer med demens och yngre med behov av servicehus enligt SoL har uppmärksammats.

Förvaltningen ser att en ökning av personlig assistans till barn kan uppkomma på grund av ändrad rättspraxis där föräldraansvaret har reviderats i bedömningen för yngre barn och där barnet hade rätt till personlig assistans. Även ledsagning kan komma att öka utifrån ny rättspraxis.

En specifik utveckling och förändring i stadsdelen är avlösarservice för ensamstående föräldrar vilken kan komma att öka då vi har en demografi med flera ensamstående mammor med många barn, fler än sex stycken barn (nio till tio barn). Även här ligger en förändrad rättspraxis till grund för nya beslut vid bedömningar och uppföljningar.

Daglig verksamhet är fortfarande den vanligaste LSS-insatsen. Personer med komplexa funktionsnedsättningar, det vill säga utvecklingsstörning i kombination med autismspektrumtillstånd och andra neuropsykiatriska diagnoser, posttraumatiskt stress syndrom eller

psykiatriska diagnoser och resurskrävande behov, har under de senaste åren ökat på daglig verksamhet inom stadsdelsområdet.

I många familjer inom stadsdelen finns en komplexitet i utredningssituationen där flera av familjemedlemmarna har någon form av funktionsnedsättning och därmed också behov av insatser. Tolk behöver ofta anlitas då det även föreligger en språkproblematik.

### *Personal*

I syfte att möta områdets behov kommer en löpande kompetensutveckling bland medarbetarna att genomföras under planperioden.

Den årliga brukarundersökningen utgör en del av verksamheternas systematiska kvalitetsarbete. Förutom att undersöka och värdera brukarundersökningens resultat kommer även kompetens, bemanning och kontinuitet integreras i det arbetet. Klagomål och synpunkter ingår också i verksamheternas kvalitetsarbete. Myndighetsutövningen har påbörjat kollegial akt-granskning som ett led i utvecklings- och kvalitetsarbetet.

Stockholms stads bemötandeguide fungerar som ett levande dokument för alla medarbetare. Utbildningar kommer att genomföras på ämnet intersektionalitet och genusperspektiv i syfte att öka medarbetarnas kunskap om hur maktstrukturer påverkar det sociala arbetet, samt ge medarbetarna verktyg för att synliggöra och motverka ojämlikhet och förtryck.

### *Ekonomi*

Det är i dagsläget svårt att rymma kostnaderna för bostad med särskild service inom ramen för ersättningsnivåerna. Många brukare har behov som inte boenden inom lagen om valfrihet kan tillgodose, varpå andra dyrare boenden måste väljas. Detta leder till ökade kostnader då externa placeringar kostar mer än budgeteringen.

Kostnaderna för korttidstillsyn för ungdomar över 12 år som har behov av tillsyn före och efter skoldagen samt under skollov har ökat under flera år. Dessa kostnader förväntas att fortsätta stiga och enligt ersättningssystemet utgår ingen ersättning för dessa kostnader.

Utifrån hemtjänstens tids- och redovisningssystem finns svårigheter att balansera budgeten. Det föreligger för höga utförargrader i förhållande till ersättningen. Många anhörig-anställningar ligger idag hos privata utförare.

Stadens prestationsersättning medger inte ersättning för alla retroaktiva domar gällande personlig assistans enligt LASS.

### *Prioriteringar och effektiviseringar*

Befintliga verksamheter ska kvalitetssäkras i syfte att bli konkurrenskraftiga på marknaden och därigenom bli attraktiva val för såväl brukare som för medarbetare. För gruppboendestäder i egen regi är det nödvändigt med översyn av renoveringsbehov.

Inom myndighetsutövningen pågår arbete med att utveckla utredningsprocessen för att göra den mer transparent och att erhålla likställighet i biståndsbesluten. Andra områden som kommer att utvecklas är uppföljningsprocessen samt arbete med tillgänglighet och bemötande. Det kontinuerliga arbetet med att få fler personer från daglig verksamhet till lönearbete kräver ett nära samarbete med andra huvudmän såsom Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Samarbetsavtal där det är tydligt vilka ansvar som avtalets olika parter har skulle underlätta arbetet med att fler personer går vidare till lönearbete.

Det finns idag ett behov av ett mer utvecklat boendestöd inom LSS. Detta innefattar exempelvis boendestöd med kompetens inom olika arbetsmetoder och anpassningar för den dagliga livsföringen vilket ger goda möjligheter till ökad självständighet för brukaren. Det är dessutom gynnsamt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv och minskar behovet av bostad med särskilt service.

## **2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri**

### *Demografiska förutsättningar och förändrad efterfrågan/behov*

Ökade flyktingströmmar gör att behovet av insatser växer inom individ och familjeomsorgens alla områden, exempelvis vad gäller placeringar och skyddade boenden. Ensamkommande flyktingbarn är en grupp som ökar redan nu och förväntas öka under de kommande åren. Detta leder till större behov av framför allt familjehem.

Det är idag mycket svårt att få ett boende, en stor andel av invånarna i stadsdelsområdet saknar förstahandskontrakt och bor inneboende. Situationen innebär trångboddhet, otrygg boendemiljö, hemlöshet och bristfällig studiemiljö. Boendesituationen genererar också merkostnader för förvaltningen, då exempelvis hotellplaceringar i många fall är nödvändiga som en sista utväg. De ogynnsamma sociala förhållandena försvårar också integrationen.

Förvaltningen ser även en ökad komplexitet i ärenden inom hela verksamhetsområdet, men framförallt inom socialpsykiatrin. Det finns ett omfattande behov av samarbete med Landstinget, men uppfattningen är att det succesivt genomförs en ansvarsförskjutning från Landstinget till kommunen.

Inom socialpsykiatrin är det svårt att hitta lämpliga boenden, vilket gör att förvaltningen ofta är hänvisad till kostsamma HVB-platser.

### *Personal*

Inom myndighetsutövning för barn och ungdom har förvaltningen haft en hög personalomsättning under de senaste åren. Förvaltningen ser därför en utmaning i att rekrytera och behålla kompetenta medarbetare inom verksamheten. De socialsekreterare som rekryteras är nyutexaminerade och i behov av omfattande handledning, varpå en satsning har genomförts med en ökad chefstäthet. Under perioden kommer arbetet fortsätta med att attrahera rätt kompetens, minska personalomsättningen, öka stabiliteten i arbetsgrupperna och minska känslan av stress hos medarbetarna.

Förvaltningen ser också ett behov av ny kompetens i form av konsultpsykologer, konsultpsykiatrier och konsultläkare då Landstinget succesivt slutat genomföra vissa insatser. Socialtjänsten har övertagit behandlingsansvaret inom såväl vuxen-, som barn- och ungdomsområdet och socialpsykiatri.

Målgruppen unga vuxna, traumatiserade flyktingar, samt den mångkulturella befolkningen i stadsdelen ställer höga och ibland nya krav på förvaltningens medarbetare och innebär ett ökat behov av kompetensutveckling.

### *Ekonomi*

Unga vuxna, i åldersgruppen 18-25 år, är en växande och resurskrävande grupp där förebyggande insatser samt nya arbetsmetoder är viktiga. Inga ekonomiska medel utgår i dagsläget för denna målgrupp via fördelningsnycklarna, vilket påverkar möjligheterna till att bedriva ett kvalificerat arbete med gruppen. Det pågående SIG-projektet för unga vuxna 20-29 år avslutas i årsskiftet 2015/2016 och förvaltningen har svårt att se hur det fortsatta arbetet ska se ut inom ramen för ordinarie budget.

Ökade flyktingströmmar kommer att skapa ett behov av fler medarbetare som kan ta emot och handlägga samtliga områden inom individ och familjeomsorgen. Placeringar kommer att öka och bostadssituationen kommer att försämrats ytterligare med trångboddhet, bostadsbrist och hemlöshet.

Den ökade komplexiteten och tyngden i ärendena medför ökade krav på socialsekreterarna och på insatser, vilket är kostnadsdrivande. Då ansvaret från Landstingen förflyttas till kommunen sker en succesiv kostnadsöverföring, vilket medför ökade kostnader under överskådlig framtid.

### *Prioriteringar och effektiviseringar*

Arbetet med bostadsfrågor och hemlöshet är fortfarande ett prioriterat område, där en ökad problematik är att vänta.

Förvaltningen behöver förbättra samarbetet med Landstinget för att komma överens om ansvars- och kostnadsfördelning. Vidare får förvaltningen in många ärenden där det förekommer våld. En fortsatt satsning görs på att arbeta mot våld i nära relationer samt mot ungdomskriminalitet, där snabba reaktioner är ledstjärnan.

Under planperioden kommer arbete att ske för att alla barn har jämlika uppväxtvillkor, med utgångspunkt att alla, oavsett bakgrund ska lika goda möjligheter. Barnperspektivet är viktigt och utifrån mognad och ålder ska barnen involveras i de processer och beslut som rör deras vardag. Förvaltningen kommer att arbeta utifrån tanken att tidiga insatser lägger grunden för goda förutsättningar och resultat i framtiden. Öppenvård ska prioriteras där det är lämpligt. Vidare kommer papperslösa ha rätt att tillgodose sina grundläggande mänskliga rättigheter och nyanlända ges goda förutsättningar att fullt delta i samhällslivet.

Tillsammans med Socialförvaltningen kommer möjligheter att införa sociala investeringsfonder att utredas.

## 2.6 Stadsmiljöverksamhet

Under planperioden kommer förvaltningen att påverkas av att flera omfattande byggnationer pågår eller kommer att sättas igång. Exempel på sådana projekt är kringfartsleden, överdäckningen av E18 och förändringen av karaktären av delar av Bromsten från industri till bostadsområde. Dessa projekt kommer att medföra nya förutsättningar för stadsmiljöverksamheten i stadsdelen.

Arbetet som sker i parkerna kommer att höja kvaliteten på park- och grönområden och ta särskild hänsyn till behov hos barn, äldre och personer med funktionsnedsättning.

Det är viktigt att medborgarna är delaktiga i utformningen av stadsdelens parkmiljöer. Detta sker bland annat genom trygghetsvandringar, medborgarförslag och medborgarenkäter.

Genom nätverk och samverkansgrupper skapas en enhetlig stadsmiljö och de boendes idéer kommer att beaktas i samband med planering och frågor som rör närmiljön.

Under perioden kommer även arbetet med att revidera stadsdelens två parkplaner att påbörjas. Detta är ett arbete där det är mycket viktigt att ta del av medborgarnas synpunkter för att förvaltningen på bästa sätt ska kunna prioritera utvecklingsområden.

Det är även viktigt att ta del av medborgarnas synpunkter i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Vid de månatliga trygghetsvandringarna lyfts platser fram som upplevs som otrygga. Utifrån detta kan förvaltningen och andra berörda aktörer sedan göra



riktade åtgärder för att öka tryggheten i stadsdelen.

I Stockholms stads översiktsplan, Promenadstaden, pekas Spånga ut som en av stadens tyngdpunkter. Detta kommer att innebära att parkmiljöerna i och omkring Spånga kommer att behöva utvecklas.

Under 2015 kommer Spånga-Tensta tillsammans med trafikkontoret titta på stadens behov av reinvesteringar inom stadsmiljö.

### *Miljö*

Spånga-Tensta bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att ta ansvar för att minska de klimatpåverkande utsläppen samtidigt som de långsiktiga kostnaderna sjunker. Detta uppnås bland annat genom att andelen supermiljöbilar i förvaltningen ökar, det vill säga bilar som släpper ut mindre än 50 gram/CO<sub>2</sub>/km. Miljövänligt drivmedel används alltid om det är möjligt i bilen. De verksamheter som hanterar livsmedel sorterar ut livsmedel för biologisk behandling. Energiförbrukningen i såväl befintliga som nya byggnader minskar.

Luftkvaliteten ska förbättras genom minskad biltrafik, sänkt hastighet och minskad dubbdäcksanvändning. Alla resor och transporter i förvaltningens regi ska genomföras på ett hållbart sätt och verksamheterna arbetar för att vara så energieffektiva som möjligt. Förvaltningen tar fram en långsiktig strategi för att minska elanvändningen.

Förvaltningen utreder möjligheten till införande av låncyklar i stadsdelen. Förvaltningen arbetar utifrån aktuella planer avseende förbättrad gång- och cykelkommunikation.

Nämndens miljöhandlingsplan kommer att revideras under perioden. Förvaltningen ska ta fram en strategi för att uppnå 50 % ekologisk mat i verksamheterna samt en strategi för att minska energiförbrukningen. Förvaltningen kommer även att arbeta tillsammans med Miljöförvaltningen med att nå kommunfullmäktiges mål om en giftfri förskola.

## **2.7 Ekonomiskt bistånd**

### *Demografiska förutsättningar och förändrad efterfrågan/behov*

Det finns en hög befolkningsgenomströmning i Tensta och Hjulsta, vilken förväntas fortsätta under kommande år. Den höga genomströmningen medför såväl hemlöshet som trångboddhet i stadsdelen. Flyktingmottagandet förväntas öka genom en fortsatt anhöriginvandring och som en följd av att staden tecknat avtal för att ta emot fler flyktingar utifrån anläggningsboenden.

En tjänst som hemlöshets- och boendasamordnare har tillsatts för att arbeta strategiskt och förvaltningsövergripande. Det finns utbredd boendeproblematik i området, vilket bland annat

tar sig uttryck genom en hög andel invånare som lever i osäkra boendeförhållanden och trångboddhet. Det i sin tur medför ofta en hemlöshetsproblematik, där förvaltningen behöver placera såväl ensamstående individer som barnfamiljer i olika provisoriska boenden.

### *Ekonomi*

Till följd av en ökad inflyttning och ett ökat flyktingmottagande ökar kostnaderna för lång- och kortsiktiga boendelösningar för de som saknar bostad under planperioden.

Förvaltningens satsning på visstidsanställningar för individer som står långt från arbetsmarknaden innebär en ökad initialkostnad då dessa uppbär avtalsreglerad lön under ett års tid.

### *Personal*

Det kommer vara fortsatt svårt att rekrytera medarbetare till enheten med rätt kompetens och erfarenhet i yrket, samt att behålla nyanställda medarbetare. Det har under en längre tid varit en hög personalomsättning inom enheten för ekonomiskt bistånd, vilket har haft en negativ inverkan på bland annat arbetsbelastning och kvaliteten på arbetet som utförs. Förvaltningen fokuserar nu på att bli en mer attraktiv arbetsgivare. Syftet är att minska personalomsättningen och öka stabiliteten på enheten. Satsningar behöver göras på fortsatt kompetensutveckling för socialsekreterare, chefer och administrativ personal.

### *Prioriteringar och effektiviseringar*

Förvaltningen kommer under planperioden att arbeta för att stödja individer till att komma ut i egen försörjning.

## **2.8 Arbetsmarknadsåtgärder**

Förvaltningen kommer under planperioden att arbeta för att stödja individer till att kunna försörja sig ekonomiskt. Genom att erbjuda feriearbete till alla ungdomar i åldersgruppen 15-18 år ges dessa unga en chans att introduceras till arbetslivet. En breddning kommer i år att ske för de äldsta i åldersgruppen, där förvaltningen i samarbete med universitet och Arbetsförmedling kommer att erbjuda en dag i arbetslivskunskap inom ramen för feriearbetet.

För att stödja individer som uppbär ekonomiskt bistånd och som står långt ifrån arbetsmarknaden fortsätter förvaltningen sin satsning på ”Snabbspåret”. Under 2015 anställer stadsdelsnämnden 50 personer, som stått långt från arbetsmarknaden, under 13 månaders tid. Detta kommer stadsdelsnämnden att fortsätta med nästkommande år. Kostnaderna för projektet är cirka 6,5 mnkr per år inräknat framtida löneökningar. Minskningen av ekonomiskt bistånd har då räknats med i kostnaden.

## 2.9 Övrigt

Inget övrigt att rapportera.

## 3 Sammanfattande ekonomisk analys

Budgetramarna för åren 2016 och 2017 bygger på kommunfullmäktiges förslag till budget för planperioden. Budgetplanen för 2018 är densamma som för 2017. Planerna grundar sig i sin tur på de prestationer som var aktuella våren 2014 och som låg till grund för budget 2015.

| Driftverksamhet mnkr.                                | Budget<br>2015  | Budget<br>2016  | Budget<br>2017  | Budget<br>2018  |
|------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| Förskoleverksamhet                                   | -316,4          | -316,4          | -316,4          | -316,4          |
| Verksamhet för barn, kultur, fritid                  | -41,7           | -41,7           | -41,7           | -41,7           |
| Äldreomsorg                                          | -219,4          | -219,4          | -219,4          | -219,4          |
| Omsorg om funktionshindrade                          | -166,3          | -166,3          | -166,3          | -166,3          |
| Individ- och familjeomsorg (exkl.ekonomiskt bistånd) | -153,7          | -153,7          | -153,7          | -153,7          |
| Stadsmiljöverksamhet                                 | -12,3           | -12,3           | -12,3           | -12,3           |
| Ekonomiskt bistånd                                   | -122,9          | -122,9          | -122,9          | -122,9          |
| Arbetsmarknadsåtgärder                               | -12,9           | -12,9           | -12,9           | -12,9           |
| <b>Summa stadsdelsnämnd</b>                          | <b>-1 045,6</b> | <b>-1 045,6</b> | <b>-1 045,6</b> | <b>-1 045,6</b> |

| Investeringsplan mnkr.   | Budget<br>2015 | Budget<br>2016 | Budget<br>2017 | Budget<br>2018 |
|--------------------------|----------------|----------------|----------------|----------------|
| Inventarier och maskiner | -3,6           | -1,4           | -1,4           | -1,4           |
| Stadsmiljöverksamhet     | -9,7           | -1,2           | -1,2           | -1,2           |
| <b>Totalt</b>            | <b>-13,3</b>   | <b>-2,6</b>    | <b>-2,6</b>    | <b>-2,6</b>    |

Förvaltningens nettobudget för driftverksamheten uppgår till 1 045,6 mnkr för år 2015. Enligt kommunfullmäktiges plan kommer nämndens budget att vara den samma för åren 2016, 2017 och 2018 jämfört med budget 2015. Plan 2018 är densamma som under 2016 och 2017.

Under förutsättning att pris- och löneökningarna stannar vid 2,0 % under de närmaste åren kommer föreslagen plan att innebära krav på årlig kostnadseffektivisering om ca 20,0 mnkr fram till år 2018.

Kostnaderna för avskrivningar och internränta bedöms enligt kommunfullmäktiges plan att vara konstant 3,9 mnkr under planperioden utifrån nuvarande investeringstakt för stadsmiljö. Förvaltningen kommer att begära budgetjusteringar för ökade kapitalkostnader av investeringar inom stadsmiljö.

Förvaltningen beräknar även att få ökade kapitalkostnader till följd av ökade investeringsutgifter för maskiner och inventarier framförallt utifrån att ny princip om komponentavskrivningar tillämpas.

### 3.1 Drift

Förvaltningen har en ekonomisk bruttoomsättning på cirka 1,1 miljarder kronor. I förvaltningen arbetar cirka 1 000 medarbetare och personalkostnaderna utgör cirka 40 % av nämndens bruttokostnader vilket motsvarar närmare 480 mnkr. Lokalkostnaderna utgör närmare 80 mnkr av förvaltningens budget. Förvaltningens datakostnader är ungefär 20 mnkr.

Biståndsbedömningen fortsätter att utvecklas inom områdena funktionsnedsättning och äldreomsorg. Samtliga ärenden följs upp på detaljnivå för såväl kostnader som beslut. Utvecklingsarbetet kommer att fortsätta under hela planperioden för att säkerställa att brukarna får det stöd och den hjälp som lagen säger.

Staden har under januari år 2014 infört ett nytt system för tidsregistrering inom äldreomsorgen. Den nya ersättningsmodellen bygger på att utförarna har en genomsnittlig inrapportering om 81 % jämfört med beviljade timmar. I stadsdelarna Tensta och Hjulsta finns dock en större andel anhöriganställda jämfört med andra stadsdelar. Fler anhöriganställda innebär färre avvikelserapporteringar. För närvarande arbetar nämnden hårt med att verifiera biståndsbehovet samt att avrapporteringen är korrekt för att komma i nivå med genomsnittlig inrapporterad procent.

Förvaltningen konstaterar att stadens budget för funktionshinder inte är lika hög som de faktiska kostnaderna. Den är viktigt att stadens resursfördelningsmodell speglar de faktiska förutsättningar. Det faktum att inte alla utförare är kopplade till ersättningen enligt lagen om valfrihetssystem är ett exempel.

Konjunkturläget och utvecklingen av kostnaderna för ekonomiskt bistånd är alltid osäkert. Kostnaderna för ekonomiskt bistånd i Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning har under flera år varit högre än kommunfullmäktiges fördelade budget, så är dock inte fallet längre. Mängden invånare beroende av ekonomiskt bistånd är emellertid beroende av faktorer som konjunktur och arbetsmarknad.

Under de närmaste åren kommer flyktingmottagandet att öka inom stadsdelsområdet. Detta innebär framförallt ökade kostnader inom individ och familjeomsorgen som placeringar på hotellhem och liknande. Tack vare att staden numera fördelar ut generalschablonen direkt till den stadsdelsnämnd där flyktingen är mantalsskriven så minskar sårbarheten i resursfördelningssystemet då kostnader ökar för placeringar utifrån omvårdsförändringar.

## 3.2 Investeringar

Nedan följer förslag på parkinvesteringar inom Spånga-Tensta i prioritetsordning:

### *Lunda gravfält*

Ny upprustnings- och skötselplan för Lunda gravfält för att öka tillgängligheten och områdets attraktion. Entréer ska förtydligas, tillgängligheten förbättras, åtgärder genomförs i syfte att säkerställa en ekologisk mångfald samt förbättra information om fornminnen.

Uppskattad investeringskostnad 4,5 mnkr.

Nämnden ansöker om 1,0 mnkr i investeringsbidrag för 2016 samt lika mycket för 2017.

### *Tensta parkstråk*

Delar av gång- och parkstråk i Tensta som är i behov av upprustning. I stråkens korsningspunkter är slitaget högt och vid platsbildningen är ytskikten ofta underhållskrävande. Det finns även ett problem med biltrafik på gångvägarna. Målsättningen är att upprustningen ska resultera i mer sköteleffektiva, funktionella, trevliga och säkra gång- och parkstråk.

Uppskattad investeringskostnad 11,0 mnkr.

Nämnden ansöker om 3,0 mnkr i investeringsbidrag för 2017.

### *Solhem-Flysta-Sundby*

Utveckling och upprustning av tre parker i Spånga. Utredning av Svandammens tekniska status samt genomförande av föreslagna åtgärder. Program för Sundby friområde samt Byvägen/Bergbostigen. Genomföra åtgärder för att göra parkerna mer tillgängliga. Befintlig växtlighet och utrustning ska kompletteras. Belysningen ska ses över och vid behov förbättras.

Uppskattad investeringskostnad 5,0 mnkr.

### *Rhododendronparken*

Park i nordöstra Tensta med behov av upprustning för att göra parken mer tillgänglig, trygg och inbjudande. Befintlig växtlighet ska kompletteras och konstbevattning anläggas. Även belysningen ska förbättras. Arbetet planerar att påbörjas under 2018.

Uppskattad investeringskostnad 2,0 mnkr.

Nämnden ansöker om 2,0 mnkr 2018.

### 3.3 Betydande projekt som inte är investeringar

Inga betydande projekt att rapportera.

## 4 Övriga redovisningar

### *Ett Stockholm som håller samman*

Med utgångspunkt i kommunfullmäktiges budget ser förvaltningen att det finns ett viktigt och omfattande arbete för att ge alla barn i förskolan lika möjligheter oavsett social bakgrund, förutsättningar eller levnadsvillkor i övrigt. En satsning på barn med behov av särskilt stöd kommer att genomföras som ett led i detta. I de fall där barn och ungdomar riskerar att fara illa eller att skada sin egen hälsa och utveckling kommer arbete med tidiga insatser att prioriteras. Allt arbete med barn och ungdomar kommer att ha ett tydligt barnperspektiv och ligger i linje med barnkonventionens intention. Att kunna erbjuda barn och ungdomar en meningsfull vardag är också ett viktigt led i arbetet. Detta sker bland annat genom att erbjuda ett varierat kollo-, idrotts- och fritidsbud för barn och unga.

Att arbeta med att stärka demokratin är också en viktig del för att motverka diskriminerande normer och strukturer. Brukarnas synpunkter behöver tillvaratas för att öka delaktigheten och möjlighet att påverka sin vardag. Att öka antalet individer som går vidare från försörjningsstöd till egen försörjning och särskilt stödja dem som står långt från arbetsmarknaden är också ett steg i rätt riktning för att uppnå goda levnadsvillkor bland stadsdelens invånare.

### *Genusbudgetering*

Idag tar förvaltningen fram lönestatistik uppdelat på kön och yrkesbefattning. Det finns även möjlighet att ta fram könsuppdelad statistik i form av kort- och lång sjukfrånvaro, heltids- tjänster kontra deltidstjänster, föräldraledighet, chefstjänster relaterade till könsfördelning inom organisationen samt vab-relaterat till arbetade timmar. Förvaltningen har inte fört diskussionen kring dessa frågor.

### *Taxor och avgifter*

Stadsdelsnämnden berörs endast av taxor och avgifter som fastställs centralt enligt bilaga i kommunfullmäktiges budget.

## 5 Lokalförsörjningsplan

### 5.1 Inledning

Enligt SLK:s anvisningar ska samtliga nämnder utarbeta en lokalförsörjningsplan. Planen syftar till att möjliggöra en långsiktig lokalplanering på nämndnivå samtidigt som den utgör underlag för stadens centrala lokalplanering.

Planen utgår från de förhållanden som råder i lokalbeståndet den första mars innevarande år. De bedömningar om framtida behov och efterfrågan som görs i planen baseras på Swecos befolkningsprognoser och förvaltningens omvärldsbevakning. Prognoserna baseras på uppgifter från den 31 december 2013, förutom inom verksamhetsområdet äldreomsorg där uppgifter från september 2014 finns tillgängliga.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det under planperioden, 2016-2018, endast kommer att färdigställas ett fåtal nya bostäder inom stadsdelsområdet. Bland annat har det stora projektet att utveckla Bromstens industriområde, med bland annat 1 500 nya bostäder, skjutits framåt i tiden. Beräknad byggstart är tidigast år 2017 vilket gör att färdigställande av de tidigaste etapperna ligger utanför planperioden.

Vidare konstateras att införandet av valfrihetsmodellen inom äldreomsorgen kan leda till en minskad efterfrågan på boendeplatser inom stadsdelen. Framtida behov av bostäder avsedda för personer med funktionshinder är svåra att prognostisera utifrån befolkningsprognoser. Förvaltningen bedömer dock att behovet av omsorgslägenheter kommer att öka något under planperioden.

Inom stadsdelsområdet pågår ett stort antal detaljplaneprojekt med syfte att skapa nya bostäder, arbetsplatser och infrastruktur. Nedan ges en kort sammanfattning av de projekt som bedöms ha stor betydelse för antalet invånare och deras behov av, och efterfrågan på, stadsdelsförvaltningens serviceutbud. Utöver dessa planärenden finns en rad projekt som inte syftar till bostadsbyggande, projekt på privat mark och projekt där planarbetet ännu inte startat.

*Pågående projekt under planperioden, antagen detaljplan:*

- Kvarteret Hedvig 1,2,3, mellan Kronofogdevägen och Spånga stationsväg. Planen medger totalt 65 nya lägenheter. Projektet påbörjades år 2014 och är tidigast färdigställt år 2018.

*Pågående planarbete, ej antagna detaljplaner:*

För nedanstående projekt pågår arbetet med detaljplan vilket gör att tiden för färdigställande är svårbedömd men sannolikt ligger bortom planperioden.

- Bromstensstaden, flera detaljplaner förväntas antas under 2014. Planerna medger cirka 1 500 lägenheter totalt med olika upplåtelseformer i flerfamiljshus och radhus. Utöver det planeras bland annat skola, förskola, idrottsområde, industriby, och infrastruktur. Byggstart av kvartersmark sker tidigast år 2016.
- Kvarteret Hedvig 19, mellan Kronofogdevägen och Spånga stationsväg. Planarbete vilande, inväntar avtal och markanvisningar. Planen kan medge cirka 150 lägenheter, och förutsätter flytt av tennishall. Byggstart eventuellt år 2018.
- Ferdinand 9, Bromstensvägen. KF-fastigheter och Peab uppför dagligvaruhandel, boende med olika storlekar och upplåtelseformer samt LSS-boende.

## **5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler**

Förvaltningen har bedömt förändringar i efterfrågan inom olika verksamhetsområden. Bedömningen grundar sig bland annat på senaste tillgängliga befolkningsprognoser som tas fram för stadens räkning av Sweco. Aktuella prognoser ger en bild av befolkningsstrukturen år 2018 vilket är budgetperiodens sista år.

*Förskola*

Enligt tillgängliga befolkningsprognoser minskar antalet barn i förskoleåldern (1-5 år) något fram till år 2018. Den totala minskningen inom hela stadsdelen, 61 barn, är ojämnt fördelad i de olika stadsdelarna. Minskning förväntas i Tensta där prognosen visar 111 färre barn år 2018.

Ökningar av antalet barn i förskoleåldern förväntas i Flysta med 14 barn, Solhem får enligt prognos 24 barn fler. I Sundby och Bromsten förväntas endast en marginell ökning. I samband med att vårdnadsbidraget fasas ut kan en ökning av antalet förskolebarn förväntas. Förvaltningen ska också, i enlighet med uppdrag i kommunfullmäktiges budget, arbeta för att öka andelen barn inskrivna i förskolan. Förvaltningen kan i dagsläget inte uppskatta vilka utökade behov som dessa båda faktorer kommer att leda till.

*Äldreomsorg*



Enligt tillgänglig befolkningsprognos kommer antalet personer i åldern 65-79 år att öka med 470 fram till år 2020. Befolkningsgruppen 80 år och äldre kommer enligt prognosen att öka med 40 personer till år 2020. Prognosen utgår från befolkningsuppgifter från september 2014. Behovet av äldreomsorg är svårbedömt. Enligt prognosen kan antalet äldreomsorgstagare minska något (-11 personer) fram till år 2020 för att därefter öka relativt kraftigt.

Boendetiderna på vård- och omsorgsboenden blir också allt kortare enligt tillgänglig statistik samtidigt som lagen om valfrihet kan innebära att efterfrågan på omsorgsboenden för äldre kommer att minska i stadsdelen. Detta kan motverkas av ett ökat omsorgsbehov av personer som är utrikes födda.

Slutsatsen blir, med hänvisning till äldreboendeplanen (se bilaga 2), att behovet av äldreomsorg bedöms som oförändrat under perioden. De boenden som finns kvar inom stadsdelen behöver därför medge en stor flexibilitet, där boendeformen kan variera med tiden, med utgångspunkt i brukarnas önskemål, kulturella bakgrund och språktillhörighet.

#### *Omsorg om personer med funktionsnedsättning*

Inom verksamhetsområdet finns ingen tillgänglig statistik att tillgå för att bedöma förändringar i efterfrågan. Förvaltningen gör dock bedömningen att efterfrågan på omsorgsboenden redan idag överstiger tillgången. Av detta följer att förvaltningen fortsätter att planera för en utbyggnad av omsorgsboenden för personer med olika typer av funktionsnedsättning.

#### *Individ och familjeomsorg*

Inom verksamhetsområdet finns ingen tillgänglig statistik att tillgå för att bedöma förändringar i efterfrågan. Med anledning av förvaltningens nystartade projekt ”social insatsgrupp unga vuxna” och det allmänna läget på bostadsmarknaden gör förvaltningen dock bedömningen att efterfrågan på försöks- och träningslägenheter ökar under perioden.

## **5.3 Kapacitetsbeskrivning**

#### *Förskola och fritid*

Förskoleverksamheten, inklusive öppna förskolor, omfattar sju enheter på 47 olika adresser. Förhyrd yta för förskoleverksamhet är ca 23 600 m<sup>2</sup>. År 2014 var 2 012 barn inskrivna i kommunalt drivna förskolor. För fristående förskolor var siffran cirka 450 inskrivna barn.

#### *Äldreomsorg*

I dagsläget finns följande olika former av boenden i stadsdelen som drivs i egen regi eller som upphandlad verksamhet:

- Vård- och omsorgsboende; 22 platser på Fristad servicehus och 37 platser på Tensta servicehus
- Korttidsvård; 10 platser på Tensta servicehus
- Servicehus; 153 lägenheter på Fristad servicehus och 48 lägenheter på Tensta servicehus

I privat regi bedrivs också äldreboenden för persisk- och arabisktalande och boende för yngre dementa i Tensta servicehus.

#### *Omsorg om personer med funktionsnedsättning*

Verksamheten omfattar 35 platser i gruppboende, 10 servicelägenheter samt platser i daglig verksamhet.

#### *Individ och familjeomsorg*

Förvaltningen hyr in 55 försöks- och träningslägenheter som hyrs ut till boende i andra hand. Utöver detta finns 33 platser stödboende för personer med psykiskt funktionshinder, 10 platser profilboende för unga vuxna hemlösa med psykisk funktionsnedsättning och Bromstensgården HVB (hem för vård och boende).

#### *Administration*

Förvaltningens administration och myndighetsutövning är i huvudsak lokaliserade till förvaltningens huvudkontor som omfattar 3 700 m<sup>2</sup> och medborgarkontoret på 385 m<sup>2</sup> vilket ger en total yta för administrativ verksamhet på 4 085 m<sup>2</sup>.

## **5.4 Förändringar i lokalbeståndet**

#### *Förskola*

På nämndens uppdrag arbetar förvaltningen med en förnygring av förskolelokalerna i Tensta. Nämnden har fattat ett inriktningsbeslut om att uppföra en åtta avdelningars förskola på fastigheten Lilla Tensta. För närvarande pågår en detaljplaneprocess för att möjliggöra byggandet av förskolan som förväntas färdigställas under år 2017. I samband med färdigställandet kommer ett antal äldre förskolor att avvecklas för att komma i nivå med behovet av förskoleplatser.

Inom stadsdelen Solhem på Bifrostvägen 2 har förvaltningen gett SISAB i uppdrag att utreda möjligheten att ersätta en uttjänt förskolelokal med en ny byggnad. Med hänvisning till gällande detaljplan utreds en ersättningsbyggnad med likartad volym och bygghöjd som tidigare byggnad.

Förvaltningen har också gett SISAB i uppdrag att ta fram förslagshandlingar på en fem avdelnings konceptförskola på Gullingeplan 32. Förskolan är tänkt att ersätta den byggnad som eldhärjades sommaren 2013 och som kommer att rivas under 2015. Förskolan kommer troligen inte att färdigställas under planperioden.

### *Äldreomsorg*

Förvaltningen arbetar med att starta en öppen dagverksamhet för äldre i Spånga. Ambitionen är att om möjligt samutnyttja en lokal eller hitta en annan effektiv lokallösning.

### *Verksamhetslokaler och boenden för personer med funktionsnedsättning*

Behovet av gruppboendestäder är större än tillgången. Förvaltningen har påtalat detta för exploateringskontoret så att behovet tillgodoses i kommande detaljplaner. I kvarteret Ferdinand 9 har förvaltningen deltagit i planeringen av ett LSS-boende med sex lägenheter vilket framgår av förslaget till detaljplan som förväntas bli antagen under 2015. Färdigställande av boendet kan eventuellt förväntas mot slutet av planperioden.

Under planperioden kommer förvaltningen att eftersöka lämpliga objekt för att möjliggöra införandet av nya boenden i enlighet med kommunfullmäktiges önskemål. Arbeta har startat med att utveckla befintliga verksamheter för att möta det behov som finns inom området samt anpassa verksamheternas lokaler till rådande bestämmelser.

I den blivande Bromstensstaden arbetar förvaltningen på att detaljplanerna ska innehålla två eller tre gruppboenden med sex lägenheter vardera och ett antal närliggande service-lägenheter. Färdigställande av dessa gruppboenden ligger inte inom planperioden.

Flera av förvaltningens gruppboendestäder uppfyller inte Boverkets normer för gruppboendestäder. Anmärkningarna på Flysta gruppboende gäller främst att de saknar kök vilket går att åtgärda med omfattande ombyggnation vilket leder till höjda hyreskostnader som inte självklart går att ta ut i höjd boendehyra. Boverket anser att placeringen av Stranninge gruppboendestad är olämplig då det är insprängt i ett äldreboende. Detta är omöjligt att förändra med annat än att boendet avvecklas. Förvaltningen utreder för närvarande, tillsammans med Micasa, olika alternativa lösningar för Stranninge och Flysta. Oavsett vilken lösning som väljs kan det innebära att nytillkommande gruppboenden i Bromsten används som evakueringsboendestäder vilket gör att nettotillskottet av boenden inte blir lika stort som önskvärt.

Inom daglig verksamhet behövs bättre anpassade lokaler. Verksamheten har behov av lokaler med toaletter med handikappanpassning och behov av toaletter där det ryms duschbädd. Nya lokaler behöver tillgodose behovet av fler entréer, fler kök, samt lokaler som går att avgränsa för de personer som på grund av funktionsnedsättningar inte kan dela lokal med andra. Likaså är det nödvändigt med lättillgängliga utrymningsvägar vid brand. Förvaltningen

överväger möjligheten att på sikt flytta daglig verksamhet från nuvarande lokaler på Avestagatan 29 till Fristad servicehus. De aktuella lokalerna är dock inte tillgängliga förrän mot slutet av år 2018 vilket gör att frågan ligger utanför planperioden.

#### *Individ- och familjeomsorg*

Behovet av försöks- och träningsboenden bedöms öka under planperioden enligt redovisning ovan. Det ökade behovet bör påtalas från stadens ledning till de helägda bostadsföretagen och stadens bostadsförmedling med syfte att öka antalet lägenheter som anvisas till försöks- och träningslägenheter.

Förvaltningen har fått av nämnden i uppdrag att öppna en fritidsgård i Hjulsta. Frågan är angelägen och förvaltningen arbetar för närvarande med att undersöka olika lokalalternativ.

#### *Administration*

Förvaltningen har fått i uppdrag av nämnden att lokalisera huvudkontoret till Tensta centrum. För att skapa ett effektivt och modernt kontor utreder förvaltningen tillsammans med fastighetskontoret olika alternativ för att samlokalisera stadsdelsförvaltningen, utbildningsförvaltningen och delar av arbetsmarknadsförvaltningen i Tensta centrum. De berörda förvaltningarna arbetar för närvarande på ett gemensamt inriktningsärende som enligt nuvarande plan kommer att läggas fram för nämnden under våren 2015.

## **5.5 Kostnadsutveckling**

#### *Förskola*

Förvaltningen kan konstatera att den genomsnittliga hyreskostnaden för förskolelokaler är relativt låg vilket i viss mån avspeglar det faktum att lokalbeståndet är ålderstiget och i vissa fall mindre lämpligt för att bedriva en modern förskoleverksamhet. Förvaltningen ser ett behov av upprustning, renovering och i vissa fall behov av att ersätta gamla lokaler med nya. Detta kommer att medföra ökade lokalkostnader för förskoleverksamheten.

#### *Äldreomsorg*

Hyreskostnaderna bedöms i stort sett oförändrade under planperioden.

#### *Omsorg om personer med funktionsnedsättning*

Hyreskostnaderna kommer att öka under planperioden i takt med att nya boenden tas i bruk och befintliga boenden anpassas till rådande krav. Förändringens storlek går i dagsläget inte att bedöma.

### *Individ- och familj*

Hyreskostnaderna bedöms i stort sett oförändrade under planperioden.

### *Administration*

Med hänvisning till förvaltningens uppdrag att söka ett nytt huvudkontor förväntas en ökad hyreskostnad för administrativa lokaler. Utifrån fastighetskontorets tidiga uppskattningar kommer hyreskostnaden i en nybyggd kontorslokal uppgå till 2 000-2 500 kr/ m<sup>2</sup>\*år vilket kan jämföras med befintlig hyresnivå på cirka 1 500 kr/ m<sup>2</sup>\*år. Förvaltningen kan också konstatera att dagens lokaler är relativt yteffektiva varför det inte är realistiskt att förvänta sig att nya lokaler kan inrymmas på en väsentligt mycket mindre yta än den nuvarande.

## **5.6 Effektiviseringsmöjligheter**

Förvaltningen vill påtala ett förhållande i Micasa-avtalet som ger oönskade effekter för stadens möjligheter att minska energianvändningen. Incitamentet för fastighetsägaren att genomföra investeringar som leder till effektivare energianvändning försvinner genom det faktum att verksamhetsutövaren står för energikostnaden och därmed gör den ekonomiska besparingen. Staden bör därför överväga att omformulera Micasa-avtalet, med Sisab-avtalet som förebild, så att fastighetsägaren tar över ansvaret för alla elavtal och därmed ges incitament till energibesparande investeringar. I detta sammanhang bör staden också överväga vem som är mest lämpad att ansvara för vitvaror i Micasas lokaler.

Avslutningsvis ifrågasätter förvaltningen effektivitetsvinsten i att överlåta drift- och underhåll av ett fåtal lokaler till förvaltningen i samband med att stadens bostadsbolag omvandlar tidigare självkostnadsavtal till marknadsavtal. Förvaltningen arbetar fortlöpande med att effektivisera sin verksamhet och ser i det sammanhanget att det finns organisationer inom staden som är bättre lämpade att handha fastighetsdrift än förvaltningen själv, inte minst med tanke på de stordriftfördelar som borde uppstå om en stor aktör hanterar frågan.

## **5.7 Övrigt**

Fastighetsnämnden har i uppdrag att ta fram ett inriktningsbeslut under mars månad på ett nytt förvaltningshus i Tensta centrum. Enligt tidplanen kommer förvaltningshuset vara färdigställt år 2020. För förvaltningen kommer ett nytt förvaltningshus innebära en stor samhällsnytta genom ökad tillgänglighet för medborgarna. Hyreskostnaden mot nuvarande förvaltningshus kommer dock att öka med mellan tre och fem mnkr per år.